

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/105902,Uroczystosc-wreczenia-Krzyzy-Wolnosci-i-Solidarnosci-dzialaczom-opozycji-antykom.html>
20.04.2024, 17:20

Uroczystość wręczenia Krzyży Wolności i Solidarności działaczom opozycji antykomunistycznej - Stalowa Wola, 23 sierpnia 2020

Prezes IPN dr Jarosław Szarek wręczył w Stalowej Woli Krzyże Wolności i Solidarności, odznaczenia nadane przez prezydenta RP

23 sierpnia 2020 r. w Stalowej Woli odbyły się obchody 40. rocznicy powstania NSZZ „Solidarność”, podczas których prezes Instytutu Pamięi Narodowej dr Jarosław Szarek wręczył odznaczenia państwowe - Krzyże Wolności i Solidarności działaczom opozycji antykomunistycznej lat 1956-1989 z Regionu Ziemia Sandomierska NSZZ „Solidarność”.

Krzyże Wolności i Solidarności są nadawane za zasługi w działalności na rzecz niepodległości i suwerenności Polski oraz respektowania praw człowieka w PRL. Odznaczenie wzorowano na przedwojennych Krzyżach i Medalach Niepodległości.

Lista osób, które zostały odznaczone (zgodnie z zapisami RODO podajemy wyłącznie nazwiska osób, które wyraziły zgodę na publikację swoich danych):

- Marek Józef BARADZIEJ
- Teresa Maria CIEPLECHOWICZ
- Zbigniew GILAROWSKI
- Idalia Stefania JEDRZEJCZYK
- Józef Janusz JOCEK
- Józef Zdzisław KURAŚ
- Adam Stanisław KWIATEK
- Tadeusz Paweł LICHWIARZ
- Edmund Konstanty MYSZKA
- Zdzisław RUTKOWSKI
- Dariusz Józef SIKORA

Pośmiertnie:

- Elżbieta Alina GUZY
- Edward Adam HANIECKI

- Anna Lidia KOPROWSKA
- Salwiusz Zbigniew PASZKIEWICZ
- Wiesław TURASZ

Biogramy odznaczonych Krzyżem Wolności i Solidarności:

1. **Marek Baradziej** prowadził działalność w opatowskiej Delegaturze Regionu Ziemia Sandomierska NSZZ „Solidarność” w Stalowej Woli w latach 1981-1989. W tym okresie zajmował się drukowaniem i rozpowszechnianiem prasy i ulotek. Od 1989 r. działał w Komitecie Obywatelskim „Solidarność”.
2. **Teresa Cieplichowicz** w latach 1980-1982 była pracownikiem Tarnobrzeskiego Kombinatoru Budowlanego. Od września 1980 należała do NSZZ „Solidarność”, była członkiem Komitetu Założycielskiego w TKB. 14.12.1981 r. w wyniku prowokacji w klasztorze oo. Kapucynów w Rozwadowie została zatrzymana w Areszcie Śledczym w Sandomierzu, a następnie 16.12.1981 r. internowana. Od 20.12.1981 r. przebywała w Ośrodku Odosobnienia w Nisku, a od 13.01.1982 w Gołdapi. 29.04.1982 r. została zwolniona z internowania. Powróciła do pracy w TKB jednak wobec szykan wkrótce złożyła wypowiedzenie. 13.05.1982 r. przygotowała oprawę liturgiczną Mszy św. za Ojczyznę w kościele p.w. Matki Bożej Królowej Polski w Stalowej Woli obfitującą w elementy solidarnościowe. W okresie od 1982 do 1985 r. pracowała w Przedsiębiorstwie Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Sochaczewie, a od 1985 r. była pracownicą Fabryki Kabli w Ożarowie Mazowieckim. W 1988 r. zaangażowana w reaktywowanie struktur NSZZ „Solidarność”. Od maja 1989 r. działała w Komitecie Obywatelskim „Solidarność” w Ożarowie Mazowieckim.
3. **Zbigniew Gilarowski** pracował w Hucie Stalowa Wola na Wydziale Walcownia. Od powstania NSZZ „Solidarność” w Hucie Stalowa Wola działał w jego strukturach. W 1981 r. uczestniczył w strajkach i akcjach protestacyjnych organizowanych przez Region Ziemia Sandomierska NSZZ „Solidarność”. Z powodu tej działalności został powołany do odbycia ćwiczeń wojskowych w Jednostce Wojskowej nr 3466 w Czerwonym Borze w okresie od 05.11.1982 r. do 03.02.1983 r.
4. **Idalia Jędrzejczyk** od 1980 r. była zastępcą przewodniczącego Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” w Wojewódzkim Związku Spółdzielni Rolniczych „Samopomoc Chłopska” w Sandomierzu. Od października do listopada 1981 r. była w grupie negocjacyjnej ds. praworządności w Regionalnym Komitecie Strajkowym Regionu Ziemia Sandomierska NSZZ „Solidarność” w Stalowej Woli. W związku z tą działalnością w dniu 17 grudnia 1981 r. została zatrzymana i w dniu 18 grudnia 1981 r. internowana w Areszcie Śledczym w Nisku. Następnie w okresie od 13 stycznia 1982 r. do 29 kwietnia 1982 r. przebywała w Ośrodku Odosobnienia w Gołdapi. Ponadto na wniosek Wydziału IV KWMO w Tarnobrzegu

objęto ją zastrzeżeniem wyjazdów zagranicznych na okres od 3 lutego 1982 r. do 3 lutego 1984 r. W latach 80-tych wyemigrowała do Stanów Zjednoczonych.

5. **Józef Jocek** od 1980 r. był członkiem NSZZ „Solidarność” w Hucie Stalowa Wola. Od września 1980 r. był członkiem Prezydium Międzyzakładowego Komitetu Założycielskiego NSZZ „Solidarność” Stalowa Wola. Został także członkiem redakcji „Biuletynu Związkowego” wydawanego przez NSZZ „Solidarność” w HSW oraz współtwórcą Wszechnicy Robotniczej „Solidarność”. Po wprowadzeniu stanu wojennego został internowany w dniu 13.12.1981 r. i umieszczony w Ośrodku Odosobnienia w Załężu koło Rzeszowa. 17.02.1982 r. w celu leczenia został przetransportowany do Ośrodka Odosobnienia w Krakowie. Zwolniony z internowania 15.03.1982 r. Służba Bezpieczeństwa nadal prowadziła inwigilację jego osoby, przeprowadzono też z nim rozmowę ostrzegawczą.
6. **Józef Kuraś** był członkiem NSZZ „Solidarność” w Hucie Stalowa Wola. Po wprowadzeniu stanu wojennego uczestniczył w zbieraniu pieniędzy na pomoc dla internowanych i aresztowanych. W związku z tą działalnością został powołany do odbycia ćwiczeń wojskowych w Jednostce Wojskowej nr 3466 w Czerwonym Borze w okresie od 05.11.1982 r. do 03.02.1983 r.
7. **Adam Kwiatek** był organizatorem i członkiem kół wiejskich NSZZ Rolników „Solidarność Wiejska”. W latach 1981-1985 zajmował się drukowaniem i kolportażem nielegalnej prasy i ulotek na terenie Opatowa. Uczestniczył w uroczystościach patriotycznych. Prowadził działalność w Duszpasterstwie Rolników Indywidualnych „Solidarność”. Zajmował się organizowaniem pomocy osobom represjonowanym.
8. **Tadeusz Lichwiarz** pracował jako tokarz w Hucie Stalowa Wola (Wydział Z-2), od 1980 r. był członkiem NSZZ „Solidarność”. Od 1982 r. działał w podziemnych strukturach NSZZ „Solidarność” w Hucie Stalowa Wola jako kolporter prasy i wydawnictw niezależnych. W 1988 r. przeszedł podziemne przeszkolenie drukowania metodą sitodruku. W dniu 26.04.1988 r. funkcjonariusze RUSW w Stalowej Woli przeprowadzili rewizję w jego domu. Podczas przeszukania zarekwirowali matrycę i kilkanaście podziemnych wydawnictw. Kolegium Rejonowe przy Prezydencie Miasta w Stalowej Woli 13.06.1988 r. orzekło karę grzywny w wysokości 50 tysięcy złotych, przepadek przejętych wydawnictw oraz opłacenie ogłoszenia o grzywnie w „Socjalistycznym Tempie”. Tadeusz Lichwiarz uczestniczył we wszystkich manifestacjach i strajkach w Hucie Stalowa Wola w 1988 r. W ramach represji po ich zakończeniu przeniesiony został na gorsze warunki pracy, a 8.10.1988 r. powołany na ćwiczenia wojskowe do Nowej Dęby.
9. **Edmund Myszka** był członkiem NSZZ „Solidarność” w Kopalniach i Zakładach Przetwórczych Siarki „Siarkopol” w Tarnobrzegu. Po wprowadzeniu stanu wojennego nie zaniechał działalności opozycyjnej. W dniu 14 maja 1982 r. zorganizował na wezwanie władz krajowych NSZZ „Solidarność” manifestację w zakładzie pracy. W związku z tą działalnością został powołany do odbycia ćwiczeń

w Jednostce Wojskowej nr 3466 w Czerwonym Borze w okresie od 5 listopada 1982 r. do 3 lutego 1983 r.

10. **Zdzisław Rutkowski** od 1980 r. był członkiem NSZZ „Solidarność” w Hucie Stalowa Wola gdzie pracował jako odlewacz wytopów. Po wprowadzeniu stanu wojennego kontynuował działalność związkową, w wyniku czego w listopadzie 1982 r. został skierowany wraz z innymi osobami do odbycia ćwiczeń wojskowych w Czerwonym Borze. Przebywał w JW.3466 od 05.11.1982 r. do 03.02.1983 r. W lutym 1988 r. Zdzisław Rutkowski wszedł w skład Komitetu Założycielskiego NSZZ „Solidarność” podejmującego jawną działalność w Hucie Stalowa Wola.
11. **Dariusz Sikora** od 1985 r. był członkiem grupy młodzieży (tzw. grupa Dzieci) przy Duszpasterskim Ośrodku Kultury Chrześcijańskiej w Stalowej Woli. Wraz z innymi członkami grupy spotykał się z przedstawicielami lokalnej opozycji, uczestniczył w inicjatywach Duszpasterstwa Ludzi Pracy, brał udział w Tygodniach Kultury Chrześcijańskiej oraz Katolickich Dniach Społecznych. 30.11.1987 r. wraz z kolegą został zatrzymany na komendzie RUSW w Stalowej Woli i dotkliwie pobity za robienie zdjęć milicjantom. Przewieziony został do WUSW w Tarnobrzegu, a 01.12.1987 r. przeprowadzono rewizję w jego mieszkaniu, podczas której znaleziono egzemplarze prasy podziemnej. 02.12.1987 r. został zwolniony z aresztu. 09.06.1988 r. został na dworcu PKP ponownie zatrzymany, podczas przewożenia paczki wydawnictw bezdebitowych. Przeprowadzono kolejną rewizję w jego mieszkaniu. Skazany zaocznie przez kolegium ds. wykroczeń na karę 30 000 zł. grzywny. W sierpniu 1988 r. był w grupie osób wspierających strajk w HSW. Był członkiem redakcji ukazującego się w 1989 r., w Stalowej Woli niezależnego pisma „Obecni”. 11.02.1989 r. wszedł w skład Prezydium Tymczasowego Komitetu Organizacyjnego NSZZ „Solidarność” Region Ziemia Sandomierska jako reprezentant PKP w Rozwadowie.

Pośmiertnie:

1. **Elżbieta Guzy (1942-1992)** w latach 1960-1982 pracowała w Hucie Stalowa Wola, od 1982 r. była na rencie. Od września 1980 r. była członkiem NSZZ „Solidarność”. Od 1982 r. prowadziła we własnym mieszkaniu punkt kolportażowy. Była wieloletnią opiekunką tablicy ku czci ks. Jerzego Popiełuszki przy kościele p.w. Matki Bożej Królowej Polski w Stalowej Woli, uczestniczką Mszy św. za Ojczyznę, wykładów i dyskusji w Duszpasterskim Ośrodku Kultury Chrześcijańskiej i domu katechetycznym przy Parafii Matki Bożej Królowej Polski. W latach 1983-1988 uczestniczyła w akcjach ulotkowych i manifestacjach. W październiku 1987 r. weszła w skład grupy 14 członków Komitetu Założycielskiego NSZZ „Solidarność” Pracowników HSW, którzy złożyli w Sądzie Wojewódzkim w Tarnobrzegu z siedzibą w Sandomierzu wnioski o ponowną rejestrację związku. W sierpniu 1988 r. podczas strajku w HSW angażowała się w czynną pomoc dla strajkujących. Funkcjonariusze SB w 1988 r. dokonali przeszukania mieszkania,

które zajmowała wraz z córkami, także zaangażowanymi w działalność opozycyjną.

2. **Edward Haniecki (1949-1995)** od powstania NSZZ „Solidarność” w Hucie Stalowa Wola działał w jego strukturach. Był członkiem Komisji Wydziałowej G-4 oraz delegatem na Walne Zebranie Delegatów NSZZ „Solidarność” w Hucie Stalowa Wola. W związku z tą działalnością został powołany do odbycia ćwiczeń wojskowych w Jednostce Wojskowej nr 3466 w Czerwonym Borze w okresie od 5 listopada 1982 r. do 3 lutego 1983 r. Był inwigilowany przez Służbę Bezpieczeństwa w latach 1982-1985.
3. **Anna Koprowska (1944-1990)** była absolwentką Uniwersytetu Jagiellońskiego, Wydział Prawa. W latach 1966-1981 pracowała jako sędzia Sądu Rejonowego w Tarnobrzegu. Od jesieni 1980 należała do NSZZ „Solidarność”, przewodnicząca Komitetu Założycielskiego, następnie KZ NSZZ „Solidarność” przy Sądzie Rejonowym. Podczas akcji protestacyjnych związku, pomimo sprzeciwu prezesa sądu wywieszała biało-czerwoną flagę na budynku Sądu Rejonowego w Tarnobrzegu. Po 13.12.1981 r. odmówiła złożenia deklaracji o wystąpieniu z NSZZ „Solidarność”. W ramach weryfikacji pracowników wymiaru sprawiedliwości została w dniu 16.02.1982 r. odwołana ze stanowiska przez Radę Państwa. We wniosku o jej odwołanie podano: *„Aktywny działacz związkowy, organizator i przewodniczący KZ NSZZ »Solidarność« w SR w Tarnobrzegu. Solidaryzowała się z działaniami politycznymi związku, naruszając w ten sposób obowiązki pracownika resortu wobec zarządzeń administracji /mimo polecenia odmówiła zdjęcia flag/”*. W okresie 1982-1990 utrzymywała się z prac dorywczych. W 1990 r. dzięki staraniom Zofii i Zbigniewa Romaszewskich oraz wojewody tarnobrzeckiego Władysława Liwaka przywrócona została na stanowisko sędziego.
4. **Salwiusz Paszkiewicz (1931-2020)** w kwietniu 1940 r. został zesłany wraz z rodziną do Kazachstanu. W 1946 r. wrócił do Polski. W latach 1954-1992 był pracownikiem Huty Stalowa Wola. Od 1980 r. organizował na swoim wydziale NSZZ "Solidarność". Po wprowadzeniu stanu wojennego współorganizował tajne struktury NSZZ "Solidarność" oraz kolportował nielegalną prasę. Aktywnie uczestniczył w działalności Duszpasterskiego Ośrodka Kultury Chrześcijańskiej i Duszpasterstwa Ludzi Pracy przy Parafii Matki Bożej Królowej Polski w Stalowej Woli. W 1987 r. zainicjował powołanie Społecznego Komitetu Uczczenia Żołnierzy AK. Był współorganizatorem paneli historycznych, uczestnikiem dyskusji na temat zbrodni katyńskiej. W 1988 r. brał udział w sierpniowym strajku w Hucie Stalowa Wola. W ramach represji w wieku 57 lat otrzymał z WKU w Nisku wezwanie na ćwiczenia wojskowe. W latach 1988-1989 był współpracownikiem niezależnego pisma „SMiS - Stalowowolski Miesięcznik Solidarności - Gazeta Ruchu”, pisał artykuły pod ps. „Ziuk”. Był inwigilowany przez Służbę Bezpieczeństwa w latach 1987-1988.
5. **Wiesław Turasz (1954-2012)** w latach 1972-1989 pracował w Hucie Stalowa

Wola. Od powstania NSZZ „Solidarność” działał w jego strukturach. Po wprowadzeniu stanu wojennego zbierał informacje o internowanych, organizował pomoc dla ich rodzin, kolportował wydawnictwa podziemne na terenie Huty Stalowa Wola. W latach 1984-1987 współpracował z Tymczasową Komisją Zakładową NSZZ „Solidarność” w Hucie Stalowa Wola. Był uczestnikiem akcji ulotowych, plakatowych, manifestacji patriotyczno-religijnych. W latach 1985-1987 był delegatem do Rady Pracowniczej, a w latach 1987-1989 jej członkiem. W 1986 r. był sygnatariuszem petycji w sprawie pluralizmu związkowego złożonej w Kancelarii Sejmu PRL. W 1987 r. został członkiem Komitetu Założycielskiego NSZZ „Solidarność” Pracowników HSW. W kwietniu 1988 r. został dyscyplinarnie zwolniony z pracy za zorganizowanie wiecu przed budynkiem dyrekcji HSW. W grudniu 1988 r. został przywrócony do pracy. Był dwukrotnie skazany na karę grzywny przez Kolegium ds. Wykroczeń przy Prezydencie Miasta Stalowa Wola m. in. za uchylanie się od stawienia na ćwiczenia wojskowe. Uczestniczył w strajkach w Hucie Stalowa Wola w kwietniu, lipcu oraz sierpniu/wrześniu 1988 r.

Uroczystości rozpoczęły się mszą świętą w intencji Ojczyzny w bazylice Matki Bożej Królowej Polski w Stalowej Woli pod przewodnictwem księdza Krzysztofa Kidy, duszpasterza „Solidarności”, po której złożono wieńce i wiązanki kwiatów pod krzyżem i pomnikiem św. Jana Pawła II przy bazylice.

Dalsza część obchodów odbyła się w Miejskim Domu Kultury z udziałem parlamentarzystów, przedstawicieli władz wojewódzkich i samorządowych, działaczy opozycji antykomunistycznej, pocztów sztandarowych i licznie zgromadzonej społeczności związkowej Regionu Ziemia Sandomierska.

Do uczestników obchodów list skierował prezydent Andrzej Duda. Podkreślił w nim, że *polski Sierpień jest stale obecny w naszej pamięci, sercach i sumieniach. Sierpień 1980 to fundament wolnej Polski, to zarazem historyczny przełom, który dał początek wielkim przemianom przekształcającym Europę i świat.*

Zaznaczył, że obchodzone w tym roku uroczystości 40-lecia powstania „Solidarności” są okazją do podziękowania wszystkim, którzy angażowali się w powstanie związku. *Niczyje zasługi nie mogą być pominięte ani zapomniane. Trzeba docenić, że w mniejszych ośrodkach zainicjowanie strajku czy protestów wymagało szczególnej śmiałości i wytrwałości* – podkreślił prezydent..

Natomiast prezes IPN dr Jarosław Szarek w swoim wystąpieniu nawiązał do niedzielnej daty i przypomniał, że 23 sierpnia 1939 r. w Moskwie podpisano pakt Ribbentrop-Mołotow: – *Jego celem było zamordowanie Polski, które zaczęło się realizować już wkrótce – 1 września, potem 17 września, a potem hekatomba narodu polskiego: Auschwitz, Palmiry, Katyń.*

Zdaniem prezesa IPN, przypominanie wydarzeń sprzed 40 lat w kontekście paktu Ribbentrop-Mołotow *pokazuje nam, czym jest naród polski, jego wola trwania mimo takich wyroków, które były na nas wydawane. Siłą naszego narodu i zarazem siłą „Solidarności” jest wolność i oparcie w chrześcijaństwie. To wszystko chciał zburzyć bolszewizm, to wszystko chciał zniszczyć komunizm. Ale ta niezwykła w Polakach siła odradzania się – zwyciężyła* – zaznaczył. Prezes IPN podkreślił, że nie byłoby „Solidarności”, gdyby nie wsparcie Kościoła: *Solidarność rodziła się pod krzyżem.*

W imieniu odznaczonych głos zabrał Dariusz Sikora, który podziękował za wyróżnienie m.in. prezydentowi Andrzejowi Dudzie oraz prezesowi IPN. Zaznaczył, że tym co jednoczy ludzi „Solidarności” jest *poczucie, że staliśmy po dobrej stronie. Ludzie „Solidarności” mają prawo czuć się dumni i my czujemy się dumni, że w tamtych trudnych czasach dokonaliśmy właściwego wyboru.*

Uroczystości stały się okazją do wręczenia działaczom odznaczeń Zasłużony dla Regionu Ziemia Sandomierska NSZZ „Solidarność”, a pani doktor n. med. Annie Paszkiewicz –nagrody „Arbor Bona” w kategorii „świadectiono życia chrześcijańskiego”.

Po uroczystości odbył się koncert polskich pieśni patriotycznych pt. „Bo lepiej, byśmy stojąc umierali, niż mamy klęcząc, na kolanach żyć” w wykonaniu Nadsańskiej Orkiestry Kameralnej i Pałacyku Michła (Miejski Dom Kultury), Chóru Dworskiego (Stalowowolskie Towarzystwo Artystyczne STOWART) oraz Grupy Rekonstrukcyjnej Żołnierzy Wojska Polskiego „Wrzesień 1930” pod dyрекcją Edwarda Horoszki.

Patronat narodowy nad wydarzeniem objął prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Andrzej Duda, patronat honorowy – prezes Instytutu Pamięci Narodowej dr Jarosław Szarek, przewodniczący Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” Piotr Duda oraz prezydent Stalowej Woli Lucjusz Nadbereżny.

Organizatorem uroczystości był NSZZ „Solidarność” Region Ziemia Sandomierska.

Notki biograficzne dotyczące odznaczonych dostępne są także na stronie <https://odznaczeni-kwis.ipn.gov.pl/>

Fot. Igor Witowicz (IPN Rzeszów)